

**МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕБІНАРІВ, ЯК ІННОВАЦІЙНОЇ
ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ****Морзе Н.В.¹, Ігнатенко О.В.²****¹НУБіП України****²НПУ ім. М.П.Драгоманова**

Стаття присвячена аналізу передових тенденцій у застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, а саме технології організації навчання через мережу Інтернет за допомогою такої форми, як вебінар.

Ключові слова: дистанційні технології навчання, інформаційно-комунікаційні технології, вебінар, онлайн семінар, технології Веб 2.0, вебкаст, блог, Вікі-Вікі, фасилітатор, традиційні форми навчання в університетах.

Інформаційне суспільство, як суспільство економіки знань, вимагає від його членів «нового мислення та дій», інноваційних та альтернативних підходів, продуктивної діяльності в групах, професійної та географічної мобільності, і як наслідок, систематичного і ефективного навчання протягом всього життя. Девіз «life long learning» (навчання протягом життя) стане обов'язковим, а на думку деяких, поки що, футурологів, навіть основною умовою людського існування. Людина майбутнього повинна відповідати чотирьом наступним «освітнім» критеріям, а саме: вміти «вчитися, щоб знати», «вчитися, щоб діяти», «вчитися, щоб жити разом», а головне «вчитися, щоб жити». Це ті принципи освіти, які проголосила у своєму звіті організація ЮНЕСКО.[6]

За результатами дослідження, що проводилось Європейською комісією та передбачало визначення нових способів отримання освіти та підвищення кваліфікації в Європі у 2020-2030 рр., експерти визначили такі прогнози:

- відкрите навчання за допомогою Інтернету стане традиційною формою отримання освіти;
- мобільні Інтернет-пристрої стануть основним інструментом для навчання;
- паперові книжки будуть замінені електронним мультимедійним контентом;
- багатокористувацькі віртуальні світи будуть робити непотрібним фізичне відвідування шкіл та університетів;
- відкриті освітні ресурси будуть широко застосовуватися всіма суб'єктами навчального процесу;
- спільнота не буде покладатися на експертів з якості знань та навчальних програм, а буде просуватися у напрямку якісних знань, підтверджених за допомогою Інтернет-ресурсів;
- системи та послуги будуть розроблятися з метою забезпечення групового взаємного навчання серед зацікавлених учнів та студентів;
- блоги та інші мультимедійні матеріали, розміщені в Інтернеті, будуть признаватися як «законні» публікації для вчених;
- віртуальна мобільність зламає бар'єри між національними системами освіти;
- персональні середовища навчання будуть заміщати існуючі середовища віртуального навчання тощо.[7]

Враховуючи зазначені тенденції та перспективи розвитку освіти можна сформулювати одне із основних завдань сучасної вищої школи – запровадження інноваційних електронних технологій навчання, зокрема дистанційних, які б забезпечили надання повної, якісної, швидкої освіти для людини в найкоротший проміжок часу. Під електронним навчанням сьогодні розуміють використання Інтернет-технологій для створення, управління, забезпечення доступності та надійності, добору та використання освітнього

контенту, збереження відомостей про учнів і студентів та для контролю їх успішності, для спілкування та комунікацій. Мета – підтримка, розширення та збільшення адаптивності передачі знань та просування цих знань. Електронне навчання базується на застосуванні дистанційних технологій, які дозволяють організувати процес навчання, як процес взаємодії студентів та викладача, студентів між собою, незважаючи на їх фізичне розміщення у просторі та часі; відкривають доступ до навчальних матеріалів з будь-якого місця та в будь-який час. Студент може отримати доступ до навчання в будь-якому місці, де є з'єднання з мережею Інтернет, або використовуючи CD-ROM та персональний комп'ютер. Матеріали доступні студентам в будь-який час доби, тому кожний може побудувати свій індивідуальний графік навчання.

Для успішного електронного навчання важливим є знання всіх сучасних інструментів, які можна використовувати для передачі знань на відстані. Існує ряд інструментів навчання, які прийшли з традиційного навчання, і лишатимуться обов'язковими постійно. Разом з тим більшість інструментів навчання постійно змінюється за умов стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Сьогодні багато інструментів навчання реалізуються за допомогою мережних сервісів обміну даними, а саме за допомогою мережі Інтернет. Розвиток технологій Веб 2.0 дозволив забезпечити простоту у спілкуванні та співпраці всіх учасників навчального процесу за допомогою мережних технологій, створення соціальних спільнот, засобів колективного спілкування та обміну знаннями, реально впровадити особистісно-орієнтовані технології навчання за умов докорінної зміни ролі викладача з основного джерела отримання знань до фасилітатора навчального процесу.

Традиційними формами проведення занять у вищих навчальних закладах залишаються: лекції, семінарські заняття, лабораторні та практичні роботи, заліки та іспити, захист курсових та дипломних проектів. Для їх проведення можна широко використовувати сучасні ІКТ: мультимедійні презентації, блоги, Вікі-Вікі, геоінформаційні сервіси, вебкасти, віртуальні світи тощо. Крім того для систематичного застосування дистанційних технологій, заснованих на технологіях Веб 2.0, у вищих навчальних закладах вже сьогодні використовуються спеціальні системи управління навчальним контентом – так звані LCMS (Learning Content Management System), які дозволяють реалізувати у навчальному процесі завдання, що ставляться перед системою освіти інформаційним суспільством. Системи управління навчальним контентом, які ще називають системами дистанційного навчання, передбачають створення та розміщення на їх базі електронних навчальних курсів. Студент отримує персональний доступ до такої системи, який забезпечує йому можливість користуватися у будь-який зручний для нього час поданими та розміщеними там навчальними матеріалами нового зразка. При цьому він отримує не лише статичний текст в електронному форматі, а й мультимедійний та відео ресурси та сервіси для колективного використання та спілкування як в онлайн так і в офлан режимах на зразок Вікі, форумів, блогів, вебінарів, підкатів тощо.

Впроваджуючи у навчальний процес LCMS навчальний заклад має можливість:

- накопичувати та аналізувати статистику навчальних досягнень студентів – статистика про успішність в режимі реального часу може передаватися викладачу, керівнику, куратору, до деканату тощо;
- стандартизувати навчальний контент-один електронний курс можуть супроводжувати декілька викладачів, при цьому зміст його не змінюється, змінюється – методика навчання; впроваджувати систему атестації навчальних ресурсів через забезпечення дотримання певних вимог до їх подання та складу;
- оперативно адмініструвати – адміністратор навчання може оперативно надати або анулювати доступ студенту до необхідного контенту;
- забезпечувати систематичну та відкриту взаємодію викладача та студентів, студентів між собою на всіх етапах навчального процесу – при вивченні теоретичного матеріалу, його закріпленні при виконанні практичних завдань,

обговоренні проблемних ситуацій та питань, спільному виконання навчальних проектів та їх оприлюдненому захисті, контролі результатів навчальної діяльності, рефлексії та самооцінюванні навчальних досягнень студентів, тощо.

Сьогодні вища школа лише напрацьовує методику застосування зазначених систем та технологій Веб 2.0 для забезпечення якості навчального процесу за умов зміни парадигми сучасної освіти, в процесі відпрацювання якої виникають нові проблеми та завдання, що обумовлюються стрімким розвитком інноваційних педагогічних технологій, заснованих на використанні ІКТ. Перерахуємо лише кілька з них:

- при опрацюванні поданих в електронних курсах навчальних матеріалах у студента можуть виникати додаткові питання, відповіді на які він не завжди в змозі самостійно відшукати, тобто студенти потребують консультацій як періодичних, наприклад, перед іспитом чи екзаменом, так і систематичних, які забезпечують успішне просування студента у навчальному процесі;
- складний матеріал набагато простіше засвоювати при його поясненні у реальному часі, коли надається можливість безпосередньо в ході пояснення ставити уточнюючі запитання викладачу;
- семінарські заняття потребують обговорення деяких проблемних запитань не лише в асинхронному режимі, а що дуже важливо, в реальному часі, коли необхідно забезпечити інтерактивність при обговоренні та навчити студентів самостійно ставити проблемні запитання та організовувати їх обговорення між собою;
- постає проблема навчання студентів рефлексії, самооцінюванню, оцінюванню результатів навчальних досягнень не лише викладачем а й студентами між собою за наперед визначеними та оприлюдненими критеріями оцінювання всіх видів навчальної діяльності;
- створення умов, як технічних так і методичних, для забезпечення виконання викладачем ролі фасилітатора навчального процесу, спільної групової роботи студентів, в тому числі за допомогою спеціальних мережних сервісів тощо.

Фасилітація – стиль педагогічного спілкування, який передбачає полегшену взаємодію під час спільної діяльності студентів та викладача; не нав'язлива допомога групі чи окремій людині в пошуку способів виявлення розв'язування проблем, налагодженні комунікативної взаємодії між суб'єктами діяльності.[8]

В студентській віртуальній аудиторії, де в центрі навчального процесу стоїть не викладач, а студент, навчання має цілеспрямовано вестися за допомогою запитань, при чому запитань не репродуктивного характеру, а філософських світоглядних запитань, які відносяться до основних напрямів науки. Керування процесом взаємодії між студентами за допомогою запитань можна вважати одним із основним шляхів забезпечення якісного навчання. Добір правильних типів запитань, які слід ставити студентам для обговорення всією групою, або в дискусіях невеличкими групами, або в бесідах один-на-один, є дуже важливим методичним завданням, адже саме вони провокують мислення студентів, навчають їх не лише шукати відповіді на проблемні життєві запитання, а й ставити їх самостійно перше за все перед собою. Ефективна постановка запитань залучає студентів до продуктивних дискусій, які призводять до створення цікавих продуктів навчання, і відображають складні процеси мислення та глибинне розуміння змісту теми, що вивчається. Хороші запитання спонукають до виявлення цікавих альтернативних поглядів та пропонують сфокусувати увагу на міркуванні, яке застосовується для того, щоб додуматися до відповіді та аргументовано довести свою точку зору, а не тому, чи відповідь студента «правильна» чи «неправильна». Саме тому важливо при застосуванні дистанційних технологій знайти шляхи забезпечення процесу обговорення та спілкування студентів між собою та з викладачами як в синхронному так і асинхронному режимах, тобто створення атмосфери семінарських занять на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Для вирішення зазначених методичних проблем при впровадженні дистанційних технологій навчання можна застосовувати технологію онлайн семінару під назвою вебінар.

Вебінар – це технологія, яка дозволяє в повній мірі відтворити умови колоборативної (спільної) форми організації навчання, а саме семінарського, лабораторного заняття, лекцій, використовуючи засоби аудіо-, -відео обміну даними та спільної роботи з різноманітними об'єктами, незважаючи на те, що його учасники можуть фізично знаходитися в різних місцях. Таким чином створюється віртуальна «аудиторія», що об'єднує всіх учасників вебінару. Вебінаром можна вважати віртуальний семінар, організований за допомогою Інтернет-технологій. Вебінар має головну ознаку семінару – інтерактивність, яка може бути забезпечена за допомогою моделі: доповідач – слухачі, які ставлять питання та обговорюють їх, причому в ролі доповідача може бути як викладач так і студент, залежно від ролі, яку він має виконувати за сценарієм проведення такого семінару.

Які переваги має вебінар перед існуючими традиційними та інноваційними технологіями? Інноваційні мережні сервіси, які можуть забезпечити спільну колоборативну роботу учасників навчального процесу в Інтернет мережі, можна поділити на дві групи: асинхронні та синхронні.

Наприклад, Веб-каст – це асинхронна технологія, яка забезпечує лише односторонню доповідь, без інтерактивної взаємодії між доповідачем та слухачами. Веб-каст створюється викладачем чи студентом та розміщується для ознайомлення на навчальній мережній платформі.

Блог, як технологію ведення в Інтернеті власного щоденника, слід віднести до асинхронних мережних сервісів. Його також можна розглядати як варіант особистого освітнього простору та засіб для організації спільної діяльності певної групи студентів – відкритим чи закритим середовищем для організації педагогічних дискусій з різних напрямів. Таке використання блогів допустимо та виправдано, оскільки багато блогів мають додаткові переваги перед форумами: можливість публікувати в тексті мультимедійні фрагменти, можливість перехресних зв'язків між кількома гілками дискусій. Однак блоги не дозволяють обмінюватися повідомленнями в онлайні.

Вікі технології базується на реалізації радикальної моделі колективного гіпертексту, коли можливість створення та редагування будь-якого запису надається кожному із членів мережної спільноти. Це робить Вікі найбільш перспективним засобом для колективного написання гіпертекстів. Саме тому Вікі можна використовувати з метою:

- персонального інформаційного менеджера;
- для організації спільної роботи над колективним проектом. Вікі можна розглядати колективною електронною дошкою, на якій може писати ціла група студентів;
- створення та користування базами даних – середовищ для збереження колективного досвіду тощо.

Всі частіше Вікі розглядається як ефективний засіб для організації педагогічної діяльності викладача та як елемент дистанційного навчального курсу. Перший досвід використання колективного середовища зводиться до створення окремих непов'язаних між собою сторінок-презентацій колективної роботи. Перехід на новий рівень спільної діяльності вимагає від організаторів додаткових зусиль, які розширювали б поле зору учасників спільноти, допомагали їм відслідковувати напрями діяльності один одного.

Соціальний сервіс Вікі може бути використаним у педагогічній практиці різними способами:

- подання, розширення та анування навчальних матеріалів, тобто створення приміток, коментарів та анотацій на полях лекцій, які можуть складати викладачі та студенти. На зворотному боці кожної основної Вікі-статті, присвяченій розкриттю та обговоренню певної проблеми, всі зацікавлені учасники можуть залишати свої коментарі та вести обговорення. Електронний варіант подання навчальних матеріалів надає студентам можливість прослідкувати зв'язки між текстами. Система зворотних посилань дозволяє прослідкувати, з яких матеріалів лекцій та семінарських занять посилання звертаються до даного автора;

- спільне створення віртуальних екологічних (географічних, історичних тощо) екскурсій студентами;
- колективне створення творчих робіт;
- колективне створення студентських енциклопедій.

Електронні конференції дозволяють привернути до участі в обговоренні різних проблем досить широке коло бажаючих, забезпечуючи при цьому кожному учаснику можливість одночасної присутності відразу на кількох конференціях, не відходячи від свого комп'ютера. Для всіх учасників навчального процесу електронні конференції дозволяють не лише бути в курсі розвитку проблематики, яка їх цікавить, брати участь в обговоренні проблем певної предметної галузі, але і самому висловлюватися з питань, що обговорюються, безпосередньо в процесі інформаційного спілкування знайти однодумців, зацікавлених колег в обміні інформаційними ресурсами.

Електронні конференції можуть використовуватися при проведенні різних навчально-дослідницьких проектів і для розвитку навичок спілкування в ході спільної роботи студентів різних навчальних закладів. Однак спілкування в асинхронному режимі відбувається повільніше, ніж у відеоконференціях, та вони потребують більше часу для виявлення та корегування проблем, що виникають в процесі такої колективної діяльності.

Вебінар має всі переваги традиційного семінару, крім можливості особистого спілкування між слухачами, а також живого спілкування між слухачами та доповідачем. Разом з тим вебінари мають такі переваги:

- висока доступність для «відвідування» слухачами;
- значна економія часу на організацію;
- зручність для «відвідувачів» – сприйняття відомостей та знань у звичній обстановці, без зайвих шумів тощо;
- інтерактивна взаємодія між доповідачем та слухачами, також слухачами між собою тощо.

Вебінари відносяться до тієї технології, яка сумісна з багатьма організаційними формами та методами навчання. Однак учасникам вебінарів потрібен час для розвитку спеціальних навичок, необхідних для роботи в режимі вебінару.

З технічної сторони проведення вебінарів може передбачати два варіанти:

1. використання спеціального обладнання для організації відеоконференцій;
2. використання спеціального програмного забезпечення, що встановлюється на комп'ютері доповідача та слухачів та на відповідному сервері в мережі Інтернет.

Перший варіант розглядати не будемо, оскільки при його застосуванні організатори втрачають мобільність, тобто можливість проведення вебінару з будь-якого місця, де є доступ до мережі Інтернет, але при цьому може не існувати спеціального коштовного обладнання.

Розберемо більш детально другий варіант, який базується на використанні спеціальних програмних продуктів.

Для організації вебінару необхідно як для доповідача так і для учасників мати:

- комп'ютер з налаштованим аудіо та/або відеообладнанням (колонки чи навушники, мікрофон, веб-камера);
- встановлений і правильно налаштований браузер (рекомендується Internet Explorer 6.0 і вище, Firefox 3.0);
- встановлений Flash – програвач версії 9.1 і вище;
- виділена лінія Інтернету 512 кб/с для учасників (для отримання відео та аудіо даних) та 128 кб/с (для отримання лише аудіо даних); для доповідача рекомендується 1 Мб/с.

За останній рік сегмент ринку програмних продуктів для проведення вебінарів бурхливо розвивається. І все більше схиляється в бік розвитку Веб-додатків у формі Software as a service (SaaS) («Програмне забезпечення, як послуга») чи Software on Demand (SoD) («Програмне забезпечення за запитом») – модель продажу (надання у користування)

програмного забезпечення, при якій постачальник розробляє веб-додаток і самостійно ним керує, надаючи можливість користувачам отримувати доступ до даного програмного забезпечення через мережу Інтернет. Головна перевага моделі SaaS для користувача полягає у відсутності витрат, що пов'язані зі встановленням, оновленням і підтримкою відповідного програмного забезпечення.

В рамках моделі SaaS користувачі платять не за придбання та використання програмного забезпечення, а за його оренду (тобто використання відповідного сервісу через веб-інтерфейс). Таким чином, на відміну від класичної схеми застосування ліцензійного програмного забезпечення користувач, в нашому випадку навчальний заклад, несе лише періодичні витрати, і при цьому йому не потрібно інвестувати кошти на придбання програмного забезпечення і апаратної платформи для його розгортання, а потім забезпечувати його працездатність. Модель періодичної оплати за користування мережним сервісом передбачає можливість в будь-який час припинити його використання, і відповідно, припинити відповідну оплату користування сервісом. [2]

Оплата за організацію вебінару залежить від кількості учасників, а також часу його проведення. Також існує можливість придбати «пакети» на необмежену кількість вебінарів та учасників впродовж певного періоду. В такому випадку провайдери беруть на себе всю технічну сторону організації вебінарів:

- створюють реєстраційні форми для слухачів; інструкції для слухачів щодо налаштування звуку та інших параметрів на відповідному комп'ютері;
- забезпечують трансляцію вебінару (мультимедійну презентацію, звук, відео, «робочий стіл» доповідача тощо);
- забезпечують зв'язок як між доповідачами та слухачами (чат, або запитання через мікрофон) так і між самими слухачами;
- запис вебінару (щоб ті, хто запізнився могли переглянути відеоконференцію).

Навчання, що відбувається за допомогою вебінару, це приклад синхронного навчання, коли викладач дає студентам навчальний матеріал, вправи, відповідає на питання аудиторії, оцінює рівень засвоєння знань, тощо, через віртуальне спілкування в реальному часі.

Виділяють наступні засоби групового навчання, які можна використовувати при проведенні вебінарів [5]:

Whiteboard (біла дошка, електронний аналог шкільної дошки) – електронна панель, що виконує функції дошки для спільної роботи. Тобто це дошка для малювання, на якій викладач може малювати самостійно або надати права малювання учасникам вебінару. Whiteboard має стандартний набір інструментів, як у програмі Paint: лінія, коло, прямокутник, тощо. Whiteboard являє собою еволюцію класної дошки, яка використовується спеціально для потреб дистанційного навчання. Вона дозволяє викладачу та студенту спільно використовувати частину екрану, де можна розміщувати слайди чи картинки, малювати, виправляти помітки, тощо. При цьому всі дані автоматично оновлюються в реальному часі на всіх комп'ютерах учасників.

Кожен учасник вебінару може працювати з контентом на дошці одночасно з іншими учасниками: додавати свої коментарі, домальовувати, виправляти, наочно пояснювати свою точку зору. Тому Whiteboard прекрасно підходить для мозкового штурму, учасники якого знаходяться в різних місцях.

Breakout rooms (кімнати прориву) – віртуальні кімнати для роботи з групами, оснащені засобами для колективної роботи з текстом, відеоматеріалами та мультимедійними презентаціями. Викладач може використовувати цей засіб для роботи в малих групах чи парах. При цьому кожен малу групу він розміщує в окрему таку віртуальну кімнату, наприклад, для розв'язування деякого кейсу, або для обговорення контраргументів у підготовці до дискусії. Студенти у такій кімнаті бачать і чують один одного, малюють на дошці (whiteboard), спілкуються в чаті, але не бачать учасників інших груп. Викладач при цьому спостерігає та може модерувати навчальну діяльність в кожній з віртуальних кімнат.

Крім того, викладач може зібрати всіх студентів окремих груп до однієї кімнати та обговорити результати групової роботи.

Колективна робота з додатками – сервіс, за допомогою якого викладач або інший учасник віртуального класу з відповідними правами, демонструє всім іншим учасникам вебінару результати роботи в середовищі певного програмного продукту на екрані свого комп'ютера. При цьому викладач може передати управління роботою на такому комп'ютері іншому учаснику вебінару з конкретним завданням та подальшим обговоренням отриманих результатів.

Інтерактивні опитувальники дозволяють швидко зібрати думки учасників вебінару з того чи іншого питання. За допомогою модулю інтерактивного голосування можна швидко створювати опитувальник, редагувати його, та розмістити, наприклад, у віртуальному класі.

Веб-тури – спільний веб-серфінг, засіб, що дозволяє спільно «подорожувати» по веб-сайтам.

Колективна робота з засобом створення презентацій – спільна групова робота з мультимедійними презентаціями.

Після проведення вебінару викладач отримує відеозапис проведеного заняття, який в подальшому можна використовувати, як для аналізу заняття, так і для самостійного подальшого опрацювання студентами.

Незалежно від типу заняття у процесі підготовки до проведення вебінарів доцільно звернути увагу на такі моменти:

- *завчасна підготовка до участі та оголошення про дату та час його проведення*: всі учасники повинні заздалегідь потурбуватися про наявність необхідного обладнання та відповідного каналу Інтернет зв'язку, для перевірки роботи системи увійти до віртуальної кімнати за 10-15 хвилин до початку вебінару; перевірити звук та можливості ставити та задавати запитання всіма учасниками. Це дозволить мінімізувати ризики технічних «накладок» під час проведення вебінару;
- *вибір теми, педагогічна доцільність постановки мети та завдань вебінару*: слід розкрити основні пункти доповіді, питання обговорення та головну мету проведення вебінару, яка б дала змогу студентів з'ясувати потребу його участі у віртуальному семінарі та шляхів подальшого використання записаних відеоматеріалів;
- *добір матеріалу*, який розглядатиметься на вебінарі: необхідно чітко спланувати співвідношення вивченого та нового матеріалу, сформулювати проблемні запитання та підготувати описи відповідних кейсів, передбачити обговорення запитань в малих групах та парах, розпланувати участь кожного із його учасників, розписати відповідні ролі, забезпечити студентів конкретними завданнями для самостійного опрацювання матеріалу та чіткими критеріями його оцінювання, запропонувати спеціально розроблені форми взаємооцінювання та самооцінювання;
- *методична підготовка викладача та студентів до семінару*: викладач має поділити зміст теми на конкретні питання; заздалегідь описати рекомендації щодо підготовки всіх учасників до їх обговорення, розробити інструкції опрацювання основної та додаткової літератури; обрати форми самостійних повідомлень студентів – доповідь, виступ, опанування; підготовка презентації тощо; залежно від мети проведення вебінару необхідно розробити показники його оцінювання та форми проведення рефлексії;
- *сценарій проведення вебінару*. Доцільно прописати з вказуванням часу такі основні етапи вебінару: повідомлення теми, мети та завдань заняття; надання слова студентам для повідомлення з питань тематики вебінару, коментар щодо повідомлення студентів; концентрування уваги студентів на питаннях, які передбачені планом; постановка запитань у процесі повідомлення, що спонукають до дискусії, вимагають доказовості, міцності знань, винахідливості, підведення підсумків заняття, завдання для подальшого самостійного опрацювання матеріалу;

оцінювання та стимулювання до активної участі студентів у вебінарі, оцінювання відповідей та активної участі у роботі вебінару;

- *підведення підсумків вебінару*: після проведення заняття викладач має провести аналіз, за яким визначити чи розкрита тема, які знання здобули студенти, ставлення до заняття студентів і їх творча активність, досягнення мети заняття.

Вебінар буде успішним, якщо при його проведенні будуть використовуватися нові факти, пропонуватимуться для обговорення проблемні запитання та ситуації з реального життя. Не слід боятися використовувати багато тексту. Вимоги використання мінімуму текстових даних, перенесення акцентів на зображення, схеми та графіки більше підходять до «реальних» доповідей з використанням мультимедійних презентацій, де доповідач часто переносить увагу з екрану на себе. Сам текст на екрані часто можна бачити погано, тому студенти в такому випадку краще сприймають зображення та схеми. У вебінарах використання тексту є некритичним, тому можна збільшувати кількість символічних даних на слайдах.

Віртуальна доповідь накладає особливі вимоги до мови викладача при порівнянні з реальною. Причина полягає у візуальному контакті «реальних» доповідачів, коли за допомогою жестів, міміки доповідач зміщує акцент з безпосередньої вербальної інформації на емоційний окрас, підкріплюючи її слайдами. У випадку вебінарів, лишається лише голос і слайди, і будь-яка зупинка, нечітка фраза, плутанина відразу кидаються в очі. Тому дуже важливо ретельно готувати свою доповідь та перед очима мати тези та чіткий план. При організації обговорення основної теми вебінару важливо також підготувати сценарій обговорення, заздалегідь його прописати та ознайомити студентів. Студенти мають також навчитися ставити запитання та брати участь в обговоренні, дотримуючись певного сценарію та порядку виступів в обговоренні. При використанні презентації викладачу слід після кожних 5-ти слайдів передбачати проблемні запитання, які б провокували обговорення та надавали можливість викладачеві мати зворотній зв'язок від студентів. Крім того запитання вимагають від студентів концентрування уваги на темі та підтримки мисленевої активності. Запитання при цьому не мають бути занадто складними, а відповіді не потрібно приймати та коментувати понад 1-2 хвилини. При проведенні основної доповіді всіх студентів доцільно перевести в статус слухачів та не звертати увагу на те, що пишеться в чаті. На відповіді на запитання, які можуть з'являтися в чаті, слід залишити спеціальний час, але це має бути прописаним у правилах проведення вебінару залежно від його мети, завдань та ролей, які відводяться його учасникам.

Отже, поєднання різних інноваційних мережних технологій при впровадженні електронного навчання, зокрема, блогів, вебкастів, Вікі, вебінарів, дає змогу викладачу та студентам, які навчаються на відстані, комплексно розв'язувати завдання з навчальної, виховної і наукової роботи, міцно й свідомо засвоювати знання, оволодівати основами професійної майстерності.

Підсумовуючи доцільно зазначити, що дистанційні технології та їх інноваційні інструменти безумовно будуть інтегруватися у навчальний процес та видозмінювати його, більш того, будуть активно впливати на зміст, методи та організаційні форми навчальної діяльності. Даний процес на сучасному етапі має свої особливості:

- Переваги визначаються невисокою вартістю експлуатації, відсутністю географічних і часових обмежень, широкими можливостями використання мультимедіа, мобільністю, широким асортиментом засобів контролю, легкістю оновлення змісту та гнучкістю.
- Стримувальні фактори характеризуються тривалістю первинної розробки, потребою в певному рівні інформатичних компетентностей, необхідністю сучасних технічних засобів, необхідністю зміни загальної культури в галузі освіти.

Нові інформаційні технології швидко входять в наше життя та вже помітно його змінили. Сьогодні ясно вимальовуються контури нових революційних змін, які відбуватимуться в галузі інформаційних технологій в найближчі 5-10 років: нас очікує

масове розповсюдження портативних та надійних, дешевих і економічних високопродуктивних пристроїв (нетбуків, комунікаторів, планшетних комп'ютерів тощо), що постійно підключені до Інтернету. Так як, сьогодні мобільні телефони, через кілька років ці пристрої будуть доступні кожному. Невеликий розмір переносних пристроїв, високоякісний екран та низьке енергоспоживання, рукописне та голосове введення\виведення даних, вільне використання графічних, аудіо- та відеоданих поруч з текстовими, постійний широкосмуговий доступ до комп'ютерної мережі – все це черговий раз змінить традиційний стиль роботи з інформаційними даними, а отже і з навчальними матеріалами та методами роботи з ними. До цього мають бути готові всі учасники навчального процесу, включаючи його керівників, студентів та викладачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Портал Smart education. Точка доступу – <http://www.smart-edu.com/>
2. Software as a service. Матеріал из Википедии – свободной энциклопедии. Точка доступу – http://ru.wikipedia.org/wiki/Software_as_a_service
3. Що таке Вебінар? | Технології Веб 2.0. Точка доступу – <http://web2.in.ua/2010/01/18/scho-take-vebinar.html>
4. Openmeetings.Точка доступу – <http://www.telebridge.ru>.
5. Средства синхронного и асинхронного электронного обучения. Точка доступу – <http://www.trainings.ru/>
6. Делор Ж. Образование: сокрытое сокровище. Перспективы развития образования в XXI в. Отчет представленный ЮНЕСКО международной комиссией по вопросам образования. Париж: Юнеско, 1996.-53 с.
7. Освіта в Європі у 2020-2030 роках. Прогноз. Точка доступу – <http://www.pontydysgu.org/2010/01/crowd-sourcing-the-european-foresight-study-your=chance-to-be-an-expert/>
8. Енциклопедія освіти. АПН. – Юріном Інтер, 2008.